

فهرست

■ دین و زندگی (۱)

درس ۱: هدف آفرینش	۸	درس ۶: پیشوایان اسوه	۹۴
درس ۲: پرواز	۱۳	درس ۷: وضعیت فرهنگی، اجتماعی و ...	۱۰۰
درس ۳: پنجره‌ای به روشنایی	۱۷	درس ۸: احیای ارزش‌های راستین	۱۰۵
درس ۴: آینده روشن	۲۲	درس ۹: عصر غیبت	۱۱۳
درس ۵: منزلگاه بعد	۲۶	درس ۱۰: مرجعیت و ولایت فقیه	۱۲۴
درس ۶: واقعه بزرگ	۳۰	درس ۱۱: عزت نفس	۱۳۳

درس ۷: فرجام کار

درس ۸: آهنگ سفر

درس ۹: دوستی با خدا

درس ۱۰: یاری از نماز و روزه

درس ۱۱: فضیلت آراستگی

درس ۱۲: زیبایی پوشیدگی

■ دین و زندگی (۳)

درس ۱: هستی‌بخش	۲۸	درس ۱۴۸	
درس ۲: یگانه بی‌همتا	۴۱	درس ۱۵۶	
درس ۳: توحید و سبک زندگی	۴۶	درس ۱۶۵	
درس ۴: فقط برای او	۵۳	درس ۱۷۲	
درس ۵: قدرت پرواز	۵۸	درس ۱۸۲	

■ دین و زندگی (۲)

درس ۱: هدایت الهی	۶۳	درس ۶: سنت‌های خداوند در زندگی	۱۸۹
درس ۲: تداوم هدایت	۶۸	درس ۷: بازگشت	۱۹۸
درس ۳: معجزه جاویدان	۷۵	درس ۸: احکام الهی در زندگی امروز	۲۰۴
درس ۴: مسئولیت‌های پیامبر	۸۱	درس ۹: پایه‌های استوار	۲۱۰
درس ۵: امامت، تداوم رسالت	۸۷	درس ۱۰: تمدن جدید و مسئولیت ما	۲۱۶

■ در مسیر

هدف آفرینش

دورنما

جهانی که در آن زندگی می‌کنیم بیهوده آفریده نشده است؛ پس در خلقت ما نیز باید هدفی نهفته باشد. شناخت این هدف بسیار مهم و حیاتی است، زیرا این خطر وجود دارد که هدف زندگی خود را به اشتباه انتخاب کنیم و عمرمان را هدر بدهیم.

هدفمندی جهان

■ خلقت هر موجودی هدفی به دنبال دارد **زیرا** ← خالق آن‌ها حکیم است.

آیات ۳۸ و ۳۹ سوره دخان

و مَا آسْمَانُهَا وَ زَمِينٌ و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.	﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينَ، مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾
---	--

مفهوم آیه: هدفمند بودن خلقت جهان [حق بودن آفرینش] ← هدف‌دار بودن خلقت و بیهوده‌نبودن آن]

■ هر موجودی براساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان آمده و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است. انسان نیز از این قاعده مستثنی نیست و خلقتی هدفمند دارد.

■ می‌دانیم که انسان ویژگی‌هایی دارد که سایر موجودات ندارند. این ویژگی‌ها عبارتند از:

۱ قدرت شناخت و انتخاب

۲ روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب و سیری‌ناپذیر

پس هدف‌های او هم باید با سایر موجودات متفاوت باشد.

تفاوت‌های انسان با سایر موجودات در رسیدن به هدف		
انسان	گیاهان	حیوانات
۱. خودش باید هدفش را بشناسد و انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.	به صورت طبیعی به سمت هدف می‌رود.	به صورت غریزی به سمت هدف می‌رود.
۲. با روحیه‌ی بی‌نهایت طلب خود به دنبال هدف‌های تمام‌نشدنی است.	هدف‌های محدودی دارند و پس از رسیدن به حدی از کمال، متوقف می‌شوند.	

اختلاف در انتخاب هدف

هر انسانی هدف خاص خودش را دارد؛ یعنی اهداف انسان‌ها مختلف و متفاوت است. (مثل شما که می‌خواهید در دانشگاه قبول شوید و من که می‌خواهم خانه بخرم.)

این اختلاف در هدف‌ها (معلول) ریشه در نوع نگاه و اندیشه‌ی انسان دارد (علت).

انواع هدف

هدف‌های انسان در زندگی	
هدف‌های اصلی	هدف‌های فرعی
پایان ناپذیر و همیشگی‌اند.	پایان پذیرند.
اگر اصل قرار گیرند، مانع بهره‌مندی از هدف‌های فرعی نمی‌شوند.	اگر اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اصلی می‌شوند.
مانند: خیرخواهی نسبت به دیگران، خوشرویی، فداکاری	مانند: خرید خانه، قبولی در دانشگاه، کسب مال
هر دوی این هدف‌ها خوب و برای زندگی ما ضروری‌اند اما نباید هدف‌های فرعی را اصل قرار دهیم.	

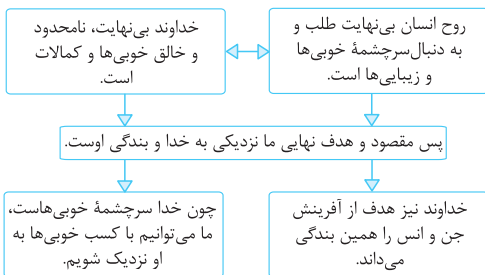
کدام هدف را انتخاب کنیم؟

ما از بین هدف‌های اصلی و فرعی هدفی را انتخاب می‌کنیم که برتر و کامل‌تر باشد.

ویژگی‌های هدف برتر

- ① رسیدن به آن برابر با رسیدن به هدف‌های دیگر است.
- ② این هدف جامع است و سایر اهداف را شامل می‌شود.

■ اگر کمی زیرک و باهوش باشیم با انتخاب هدف برتر، به سایر هدف‌هایمان هم می‌رسیم؛ با یک تیر چند نشان می‌زنیم: «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست»

آیه ۵۶ سوره ذاریات

جن و انس را نیافریدیم
مگر برای این‌که مرا عبادت کنند.

﴿و ما خلقت الجن و الانس
الا ليعبدون﴾

مفهوم آیه: هدف از آفرینش جن و انسان، عبادت و پرستش خداوند است.
■ عبادت: هر حرکت و عملی که برای کسب رضای خداوند و براساس معیارهای دینی صورت گیرد.

زندگی به خاطر خدا

آیه ۱۶۲ سوره انعام

﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾	بگو نمازم، تمامی اعمالم و زندگی و مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است.
---	--

مفهوم آیه: زندگی به خاطر خدا

یک تیر و چند نشان

- اگر هدف زندگی مان خدا باشد، بسیاری از مفاهیم زندگی تعریف جدیدی پیدا می‌کنند؛ نزدیک شدن به خدا، پیروزی و دور شدن از خدا، شکست معنا می‌شود.
- افرادی که به حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته‌اند (به تعبیر قرآن)، زیان می‌کنند، چون با ارزش‌ترین سرمایه خود (= عمر) را صرف کارهای کم‌ارزش و پایان‌پذیر می‌کنند.
- افراد باهوش و زیرک با انتخاب خدا و بندگی او به عنوان هدف اصلی خود:
  - هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده درست می‌کنند.
  - هم با کار کردن برای رضای خدا در دنیا، آخرت خود را آباد می‌کنند.

آیه ۱۳۴ سوره نساء

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾	هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.
--	---

مفهوم آیه: برترین و جامع‌ترین هدف، خداوند است و انتخاب او به عنوان هدف اصلی، سبب رسیدن به سایر اهداف نیز می‌شود.

◀ به زبان ادبیات

ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟
 خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد؟
 ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو
 یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟
 ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش
 یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد

مفهوم ابیات: برترین و کامل ترین هدف، خداوند است.

تداوم هدایت

دورنما

در این درس می‌خواهیم بدانیم که خداوند یک راه و یک دین برای هدایت انسان در نظر گرفته یا چندین راه و دین مختلف. همچنین علل فرستادن پیامبران متعدّد و علّت‌های ختم نبوت را نیز می‌خوانیم.

دین واحد

دین

معنی: راه و روش

دینی که خداوند برای همهٔ انسان‌ها برگزیده؛ دین واحد یعنی دین اسلام (تسلیم‌بودن در برابر خداوند) است

«قطعاً دین نزد خداوند اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آن که به حقاقت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آن‌ها وجود داشت.»

مفهوم: مخالفت اهل کتاب دربارهٔ دین اسلام (معلول) آگاه‌شدن به حقاقت دین اسلام (علّت) رشک و حسد (علّت)

وظیفهٔ پیامبران بر مبنای قرآن:

(۱) دین واحد را در میان مردم تبلیغ کنند.

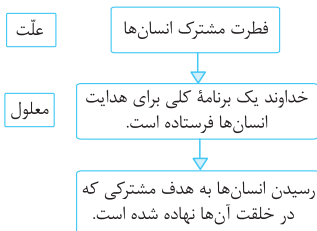
(۲) از تفرقه و اختلاف دوری کنند.

فطرت

معنی: نوع خاص آفرینش ← آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی که خداوند در اصل آفرینش او قرار داده است.

برخی ویژگی‌های فطری مشترک انسان‌ها:

- ۱ برخورداری از استعداد تفکر و قدرت اختیار.
- ۲ دوست داشتن فضیلت‌های اخلاقی (مانند عدالت و خیرخواهی) و بیزاری از رذایل (مانند ظلم و حسادت).
- ۳ به دنبال زیبایی‌ها، خوبی‌ها و کمالات نامحدود بودن
- ۴ میل به جاودانگی و گریزان بودن از فنا و نابودی

ایمان

برنامه‌های اسلام:

۱ در حیطه ایمان قلبی؛ با اندیشه در خود و جهان هستی به دست می‌آید، مانند ایمان به:

- خدای یگانه و دوری از شرک
- فرستادگان الهی و راهنمایان دین

- سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه
- عادلانه بودن نظام هستی
- ۲ در **حیطهٔ عمل**: تلاش کردن در حیطهٔ عمل با ایمانی که کسب شده، مانند تلاش برای:
  - عبادت و بندگی خدا با انجام واجبات دین و ترک حرام‌های آن
  - کسب فضایل اخلاقی مانند عفت و راستگویی، دوری از رذایل اخلاقی مانند ظلم و دروغ.
  - بناکردن جامعه‌ای دینی براساس عدالت
  - ایمان قلبی مقدم بر عمل است.
  - محتوای اصلی و دعوت پیامبران یکسان بوده و تفاوت آن‌ها در برخی احکام فرعی است.

تفاوت احکام فرعی متناسب است با:

- زمان
- سطح آگاهی مردم
- نیازهای هر دوره

علل فرستادن پیامبران متعدد

۱- استمرار و پیوستگی در دعوت

لازمهٔ ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است. تداوم تبلیغ دین الهی (علت) سبب شد تا تعالیم الهی جزء سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود (معلول) و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند. (معلول)

۲- رشد تدریجی سطح فکر مردم

در هر دوره‌ای پیامبری جدید مبعوث می‌شد تا همان اصول ثابت دین الهی

دین و زندگی یازدهم: درس ۲

را در خور فهم و اندیشهٔ انسان‌های دوران خود بیان کند و متناسب با درک آنان سخن گوید:

حدیث پیامبر اکرم ﷺ

«إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرُنَا أَنْ نَكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ»
ما پیامبران مأمور شده‌ایم که با مردم به اندازهٔ عقلشان سخن بگوییم.

۳- تحریف تعلیمات پیشین

به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعهٔ کتابت (علت) تعلیمات انبیاء به تدریج فراموش می‌شد یا تغییر می‌یافت. (معلول)
آمدن پیامبران بعدی و ابلاغ تعلیمات اصیل و صحیح به مردم (معلول)

ختم نبوت

خداوند پیامبران را می‌فرستد.
اوست که نیاز یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان تشخیص می‌دهد.

پس، تعیین زمان ختم نبوت نیز با خدا است.

عوامل ختم نبوت

۱- آمادگی جامعهٔ بشری برای دریافت برنامهٔ کامل زندگی در عصر نزول قرآن، با این که مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند، اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می‌توانست کامل‌ترین برنامهٔ زندگی را دریافت و حفظ کند و با آن به نیازهای فردی و اجتماعی خود پاسخ دهد.

۲- حفظ قرآن کریم از تحریف

قرآن نیاز به تصحیح ندارد. (معلول) زیرا ۱ با تلاش مسلمانان، ۲ در پرتو

عنایت الهی و ۳ اهمت‌امی که پیامبر اکرم ﷺ در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب تحریف نشد.

۳- وجود امام معصوم

مسئولیت‌های پیامبر، به‌جز دریافت وحی با تعیین امام معصوم ادامه یافت و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشت.

۴- پویایی و روزآمدبودن دین اسلام

دین اسلام ویژگی‌هایی دارد که می‌تواند پاسخگوی همه سؤال‌ها و نیازهای بشر در دوره‌های مختلف باشد.

ویژگی‌هایی که باعث پویایی دین اسلام و پاسخگویی آن به تمام نیازهای انسان شده: الف. توجه اسلام به نیازهای متغیر در عین توجه به نیازهای ثابت

۱ نیازهای ثابت:

- که همواره برای بشر وجود داشته و از بین نمی‌روند.
- مانند: امنیت، عدالت، دادوستد و ...

۲ نیازهای متغیر:

- که از درون نیازهای ثابت پدید می‌آیند.
- فقیهان و مجتهدان براساس اصل ثابتی که در دین آمده و با تحقیق، پاسخ آن را معین می‌کنند.
- مانند: چگونگی رسیدن به عدالت و امنیت و چگونگی دادوستد

آیه ۲۷۵ سوره بقره

خداوند معامله را حلال کرده است، اما ربا را حرام.

﴿أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ
وَ حَرَّمَ الرِّبَا﴾

مفهوم آیه: یک نمونه از قوانین ثابت که قرآن بیان کرده و طبق آن می‌توان در هر دوره‌ای به نیازهای متغیر مربوط به آن پاسخ داد.

ب. اختیارات حاکم نظام اسلامی:

بیشتر در مواردی است که یک مورد مهم با یک مورد مهم‌تر در تضاد قرار گیرد و نیازمند قانون جدید باشد.
مانند: تشخیص ممنوع یا محدودشدن خرید و فروش برخی کالاها به خاطر حفظ استقلال سیاسی و اقتصادی کشور

وظیفه پیروان پیامبران گذشته

- خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان‌ها فرستاده (اسلام)
- هر یک از پیامبران، این دین الهی را در خور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کرده‌اند.
- آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشان می‌دهد که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.
- هر پیامبر به پیروی از پیامبر بعدی تأکید می‌کرد. پس وجود دو یا چند دین در یک زمان نشان‌دهنده نافرمانی پیروان پیامبران گذشته است.
- کتاب‌های آسمانی جز قرآن همه تحریف شده‌اند و نمی‌توان با اطمینان خاطر از آن‌ها پیروی کرد.
- پس: تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند، اسلام است.

آیه ۸۵ سوره آل عمران

و هر کس دینی جزء اسلام اختیار کند،
از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از
زیانکاران خواهد بود.

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا
قَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ
مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

مفهوم آیه: پیروی از دین اسلام وظیفه پیروان همه ادیان است و پیروی نکردن از آن مایه زیان در آخرت.

همهٔ پیامبران یک راه و یک سخن داشتند و یکدیگر را تأیید کرده‌اند.

پیامبران مردم را به سوی خدا دعوت می‌کردند، نه به سوی خود.

اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد، در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است.

به زبان ادبیات:

یکی خط است ز اوّل تا به آخر
بر او خلق جهان گشته مسافر
در این ره، انبیا چون ساربان‌اند
دلیل و رهنمای کاروان‌اند
وز ایشان سیّد ما گشته سالار
هم او اوّل هم او آخر در این کار
بر او ختم آمده پایان این راه
بر او نازل شده «ادعوا إلى الله»
شده او پیش و دل‌ها جمله در پی
گرفته دست جان‌ها دامن‌وی

توحید و سبک زندگی

«دورنما»

در درس قبل توحید و انواع آن را بررسی کردیم. در این درس ابعاد توحید و شیوه زندگی توحیدی که ریشه در جهان بینی توحیدی دارد، در همه ابعاد آن و زندگی مقابل زندگی توحیدی را بررسی می‌کنیم.

یادآوری: مهم‌ترین عامل در تعیین هدف و رفتارهای فرد ← افکار و اعتقادات اوست.

■ هر فردی متناسب با اعتقادات خویش مسیر زندگی خود را انتخاب می‌کند و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.

بازتاب توحید در زندگی

انسانی که خداوند را به عنوان تنها پروردگار هستی پذیرفته است و به آن اعتقاد دارد متناسب با این اعتقاد رفتار می‌کند و زندگی توحیدی را برمی‌گزیند.

آیه ۵۱ سوره آل عمران

همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست؛ پس او را بندگی کنید که این راه راست (و درست) است.

﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

مفهوم آیه: نتیجه اعتقاد به توحید در ربوبیت انتخاب زندگی توحیدی است که همان راه درست زندگی می‌باشد.

■ هر چه درجه ایمان فردی بالاتر باشد (علت)، تأثیر عملی آن در زندگی او بیشتر است (معلول) و بالعکس هر چه ایمانش ضعیف‌تر باشد (علت)، تأثیر عملی آن در زندگی او کم‌تر خواهد بود (معلول).

کسی که خود را بندهٔ خدا می‌داند و او را می‌پرستد:

- در برابر او خاضع و خاشع است.
  - خدا را محبوب و معبود خود می‌داند.
  - به درگاه او دعا می‌کند.
  - از او اطاعت می‌نماید.
  - جهت زندگی خود را خدا قرار می‌دهد.
- نتیجه** چنين شخصی به مراتبی از توحید عملی رسیده است.

ابعاد توحید عملی:

- الف) بعد فردی
- ب) بعد اجتماعی

الف. بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن

انسانی که به مراتب توحید عملی رسیده، می‌کوشد تمام برنامه‌های روزانهٔ خود را در جهت رضای خدا انجام دهد و سعی دارد این برنامه‌ها از دایرهٔ فرمان خداوند خارج نشوند.

ویژگی‌های انسان موحد:

- از نگاه او جهان معنای خاص خود را دارد.
- از دید او هیچ حادثه‌ای در جهان بی‌حکمت نیست (علت) و همواره امیدوار است (معلول).
- در مقابل سختی‌ها و مشکلات صبور و استوار است.
- نه‌تنها دشواری‌های زندگی را نشانهٔ بی‌مه‌ری خداوند نمی‌داند؛ بلکه آن‌ها را بستر رشد و شکوفایی خویش می‌بیند.

زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده (علّت) و شخصیتی ثابت و پایدار دارد و از آرامش روحی برخوردار است (معلول).

خود را در برابر تمام موجودات جهان مسئول می‌داند و به خود اجازه آسیب‌رساندن به آن‌ها را نمی‌دهد و بدن خود را امانتی الهی می‌شمارد و می‌داند نباید به سلامتی خود و دیگران آسیب وارد کند.

ابیات مرتبط

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست
نظیر دوست ندیدم اگر چه از مه و مهر
نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست

مفهوم ابیات: انسان موحد تمام اتفاق‌های زندگی خود، چه خوب و چه بد، همه را براساس حکمت و اراده خداوند می‌داند و هیچ کس را شایسته مقام خداوندی نمی‌بیند.

حدیث امام علی

امام علی علیه السلام می‌فرماید: «تقوای الهی پیشه کنید هم در مورد بندگان خدا و هم در مورد شهرها و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همه این‌ها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

مفهوم حدیث: انسان‌ها نه تنها در برابر خود بلکه در برابر همه آفریدگان الهی مسئول‌اند و نباید سبب زیان به هیچ‌یک باشند.

شرک عملی: اگر کسی دل به هوای نفس سپرد و به جای پیروی از خداوند و کسب رضایت او، از هوای نفس پیروی کرد و رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت را طلبید، آن شخص گرفتار شرک عملی شده است.

آیه ۴۳ سوره فرقان

﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا﴾

آیا دیدی آن کسی را که هوای نفس خود را معبود خود گرفت، آیا تو می‌توانی ضامن او باشی؟

مفهوم آیه: کسی که دچار شرک عملی شود، از هوای نفس پیروی کند و گرفتار وسوسه‌های آن شود از خداوند دور می‌شود و دیگر شفاعت هیچ شفاعت‌کننده‌ای به حالش سودی نخواهد داشت. نتایج شرک عملی: تسلیم‌بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت باعث می‌شود که:

- ۱ شخص درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد.
- ۲ برده قدرت‌های مادی شود که این قدرت‌ها هر روز رنگ عوض می‌کنند.
- ۳ زمانی که نیازها و خواسته‌های درون‌اش برآورده شود خدا را عبادت می‌کند و هنگام بلایا از خدا روی‌گردان می‌شود.

آیه ۱۱ سوره حج

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَ إِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾

از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره‌ای عبادت و بندگی می‌کند؛ پس اگر خبری به او رسد، دلش به آن آرام می‌گیرد و اگر بلایی به او رسد، از خدا روی‌گردان می‌شود، او در دنیا و آخرت [هر دو] زیان می‌بیند، این همان زیان آشکار است.

مفهوم آیه: فردی که دچار شرک عملی و بنده هوای نفس خود شده خدا را فقط در مواقع نزول نعمت عبادت می‌کند و شخصیتی ثابت و آرام ندارد. چنین شخصی زبانی آشکار در دنیا و آخرت به خود می‌کند.

ب. بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن

این بعد از توحید به معنای قرار گرفتن همه نهادها یا ارکان و اعضای یک جامعه در مسیر رضای خدا است.
حکومت = مهم‌ترین رکن یک جامعه

خصوصیات و ویژگی‌های جامعه توحیدی:

- ۱ حاکم آن براساس قوانین الهی روی کار آمده است و در اجرای قوانین الهی کوتاهی نمی‌کند.
- ۲ اقتصاد و فرهنگ و سایر ارکان و ابعاد آن نیز در جهت اجرای فرمان‌های الهی پیش می‌رود و به صورت جامعه‌ای عدالت‌گستر درمی‌آید.
- ۳ از تفرقه و تضاد دوری می‌کند و به سوی وحدت و هماهنگی حرکت می‌نماید.
- ۴ حکومت کسانی که از جانب خداوند حق حکومت ندارند انمی‌پذیرند.
- ۵ با دشمنان خدا دشمنی و با دوستان خدا دوستی می‌کند.
- ۶ از محرومان و مستضعفان حمایت می‌کند.

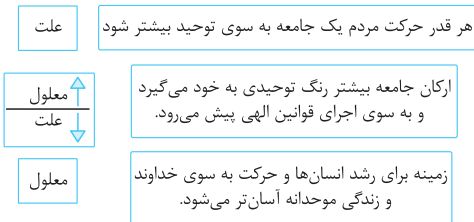
آیه ۱ سوره ممتحنه

ای کسانی که ایمان آورده‌اید
دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید
[به گونه‌ای که] با آنان مهربانی کنید، حال آن‌که
آنان به دین حقی که برای شما آمده است،
کفر ورزیده‌اند.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّكُمْ أَوْلِيَاءَ
تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ
كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ
مِنَ الْحَقِّ ﴾

مفهوم آیه: جامعه توحیدی با دشمنان خدا، دشمنی می‌کند. (اصل تبری)

ارتباط دوسویه بعد فردی و اجتماعی توحید عملی

■ اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌های دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت‌های اجتماعی قرار دهند نتیجه ← تفرقه و تضاد جامعه را می‌گیرد، روزبه‌روز ستمگران قدرت بیش‌تری می‌یابند و دیگران را در خدمت خود می‌گیرند. در چنین جامعه‌ای حاکمیت خداوند جای خود را به حاکمیت طاغوت می‌دهد.

توحید و شرک در جهان امروز

توحید ← روح زندگی دینی
شرک ← روح زندگی ضد دینی

بررسی انواع شرک‌های امروزی و پیامدهای آن‌ها

۱ هرگونه تصرف در این جهان توسط انسان‌هایی همانند فرعون که با بیان «أنا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى» خود را پروردگار مردم می‌دانست، بدون در نظر گرفتن مالک حقیقی آن یعنی خدا.

پیامدها: تخریب محیط زیست، آلوده‌شدن طبیعت و به وجود آمدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع ثروتمند.

۲ سرگرم و مشغول شدن انسان‌ها به امور دنیوی همانند زرق‌وبرق، زینت، لذات و شهوات دنیایی به‌گونه‌ای که جایی برای خلوت، انس خدا و درک معنویات

نیایش نباشد. آن‌ها هوی و هوس را معبود خود قرار داده‌اند و از خدا و آخرت غافل‌اند. ابزارهایی مانند: سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه‌ها راه را برای این نوع شرک هموار ساخته است.

پیامدها: نادیده گرفتن خداوند و پیروی از هوای نفس.

راه اصلاح جوامع امروزی و وظایف ما در قبال این جامعه، شناخت وضع موجود و بت‌پرستی نوین؛ مطابقت زندگی فردی و اجتماعی با معیارهای ثابت توحید و شرک که خداوند در قرآن کریم بیان می‌کند.

معیارهای ثابت توحید و شرک (بت‌پرستی) به بیان قرآن کریم:

اطاعت از ارباب‌هایی جز خداوند

بندگی کردن کسانی جز خدا

خارج کردن دین از برنامه‌های زندگی

تقلید از کسانی که در جهت مخالف دین حرکت می‌کنند.

ریشه بت‌پرستی جدید آن است که برخی انسان‌ها با وجود قبول داشتن خداوند، دین و دستورات آن را در متن زندگی خود وارد نمی‌کنند و تمایلات دنیوی خود را اصل قرار می‌دهند.

وونکات اندیشه و تحقیق ۴۴

کسی که فقط جنبه فردی توحید عملی را ببیند، این دیدگاه او همان خودبینی و اهمیت‌ندادن به جامعه‌ای است که در آن زندگی می‌کند و هر کس از افراد جامعه این چنین رفتار کنند، جامعه‌ای فاسد به وجود می‌آید که زندگی کردن در آن برای همان شخص غیرقابل تحمل می‌شود و این چنین در آخر، خودبینی آن شخص گریبان خودش را هم خواهد گرفت.